

Stgargiada da l'Alp Scharmoin a Lai

Quests dis èn las bleras alps dal Grischun vegnidas stgargiadas. Nus essan stads a Lai e Valbella.

8

Nums e surnums da vitgs rumantschs

Sin fundament da funtaunas dal DRG ed autras va Alexi Decurtins sin ils fastizs dals surnums.

9

südostschweiz

LA QUOTIDIANA

Redacziun: Via Sommerau 32, 7007 Cuira, tel. 081 255 57 10, redacziun@laquotidiana.ch

Latin, rumantsch e chatscha

■ (anr/ac) «Rumantsch e latin da chatscha» han la Chasa Editura Rumantscha e la romanista Annetta Ganzoni preschentà la gievgia passada a Cuira.

Cun 56 texts da 44 auturas ed auturs porscha Ganzoni ina vasta schelta da texts da fantasias umoristicas e seriusas da passa 200 onns che conferman l'explicaziun dad Alexander Lozza da l'onn

1928: «En veir catscheder è dasperas er en poet – angal è sia poesia pli roca, pi groglia e malscur-sada! El è en poet cugls calzers anfarros!»

La nova ediziun da la Chasa Editura Rumantscha porscha sper ils texts anc diversas infurmasziuns davart auturas ed auturs.

> PAGINA 2

Monitoring sever ha prioritad

La tuberculosa tier las tscharvas ei buca lunsch naven dils cunfins svizzers

DA HANS HUONDER / ANR

■ Mesiras pridas en autras tiaras el cumbat encunter la tuberculosa tier animals muossa che la malsogna sa vegnir cum-battida cun success. Per arri-var al success ei in agir conse-quent denton indispensabels.

Gievgia e venderdis passau ein experts dalla tuberculosa e dalla selvaschina da pliras tiaras sefa-tschentai a Sievgia dalla proble-matica dalla tuberculosa tiels ani-mals. Il motiv da quella scuntra-da ein las difficultads che la tu-berculosa caschuna tier las tschar-vas el Vorarlberg buca lunsch na-ven dils cunfins svizzers. Essend ch'ins sa che las tscharvas fan liungs viadis – era en quella re-giun dil Grischun, il Liechten-stein e Vorarlberg – eis ei tgunsch pusseivel che la tuberculosa vegn purtada in mument suls cunfins. Per prevegnir a quei scenari e per esser semtgau per quei mument ein mesiras preventivas e plans d'acziun necessaris. Alla scuntra-da l'jamna vargada en Purtenza ein experts d'autras tiaras vegni a plaid, presentond lur agir el cum-

Annette Nigsch, oriunda dil Vorarlberg, ei in'experta reconuschida sil sector dalla tuberculosa tiels animals.

FOTO H. HUONDER

bat encunter la tuberculosa tier animals da nez sco selvadis. Aschia eis ei per exempel reussiu d'extirpar cumpleinamein la tu-berculosa tiels animals ell'Austra-

lia. Quei process ha cuzzau onns ed ha custau buca meins che 860 milliuns dollars. Las enconu-schientschas dils dus dis dalla scuntrada a Sievgia duein survir

allas autoritads svizzas e dil Liech-tenstein per sepreparar pil sera-cass.

> PAGINA 2

L'ui pitschen es gnü renovà fingià l'on passà.

FOTO B. STECHER

Salvar perdütts dal temp passà

■ (anr/bcs) D'incuort ha gnü lö il di da las portas avertas per vi-sitar las lavuors realisadas sü Chant Sura sur Ramosch. I's trata da la teja e da l'ui chi han servi a famiglias da pauras da Ramosch durant tschients dad ons per alp-agiar il muvel avant co til metter sü Alp d'Ischolas. Daspö ils ons 1950 nu sun ils stabilimaints plü gnüts dovrats e d'iran in ün

nosch stadi. La Fundaziun Patri-moni in fabrica e la Fundaziun Pro Terra Engiadina han lura dec-is da salvar las perdütts istoricas per las generaziuns futuras. Els han survgni agüd da la Chüra da monumaints dal Grischun ed agüd finanzia da diversas institu-ziuns per realisar il projet.

> PAGINA 7

Ils 6 d'avrigl 1936 è la Tante Ju sgu-lada per l'emprima giada. Ussa sto ella restar per terra.

KEYSTONE

Tante Ju vegn magasinada

■ (rtr)Il concern mamma da la societad aviatica Swiss, la Lufhan-sa, metta ord servetsch l'aviun Ju-52 – l'uschenumnada «Tante Ju». L'oldtimer era vegnì en la critica pervia da la crudada al Pass dal Segnes sur Flem la stad passada.

La direcziun da la Lufthansa haja decis il venderdi che l'aviun gjaja mai pli en l'aria. Quai rap-porta la «SonntagsZeitung». L'emna proxima vegnia l'aviun transportà sin via da Hamburg a Bremen, là nua ch'el vegnia ma-gasinà. La fundaziun da la Luft-hansa ha confermà a la gassetta che la Tante Ju duaja lura pli tard ve-gnir en in museum.

Tar la crudada da l'aviun da la Ju-Air dal tip Ju-52 ils 5 d'avust 2018 al Piz Segnes sur Flem han 20 persunas pers lur vita.

Il plan ei fatgs

La grupa preparatorica da Las Valerusas ha presentau detagls

DAD ANDREAS CADONAU / ANR

■ La grupa da preparaziun per in'inscenzaziun el liber igl onn 2021 en Lumnezia ha tradiu il vendergis vargau a Vella alla populaziun lumneziana ils tiarms impurtonts. Las Valerusas presentadas il vendergis vargau a Vella existan bein aunc mo sin pu-pi ni sco model da pintga dimen-

siun. Las explicaziuns dalla crea-dra Mirella Weingarten e dil mena-der artistic Roman Weishaupt han denton tradiu ina dimensiun ch'ha fatg impressiun. Ellas duein la finfinala buca sulet survir sco maletg da tribuna duront il temps dall'inscenzaziun. Plinavon ha Weishaupt explicau entgens tratgs dil cuntegn dalla historia digna da vegnir inscenzada. Ina gruppa dad

auturas ed auturs vegn ad elavurar ils detagls. Weishaupt ha plinavon tradiu il liug previus per l'inscenzaziun sco il plan da marschar ento-chen alla premiera dall'entschatta uost 2021. Uss ei la populaziun lumneziana dumandada da signa-lisar sia prontadad da separticipar al project.

> PAGINA 3

Las Valerusas, creadas da Mirella Weingarten, ein buca sulet previdas per embellir il maletg da tribuna.

FOTO M. WEINGARTEN

Gis da fitness a Sedrun

■ (anr/ac) Per la secunda ga han Judith Höferlin e Priska Gerber organisau a Sedrun ils gis da fitness. Las fisioterapeutas activas ella sanadad sportiva a Basilea e con-tuorn enconuschan la Cadi neu da dimora da vacanzas e ragischs familiaras. Ellas ein incantadas dallas pusseivladads da recreaziun e puschida sportiva ella Val Tu-jetsch. Cun lur gis da fitness vulan las dunnas era carmalar nova glie-ud ella Val e far attent alla cuntra-da alpina ed allas pusseivladads da recreaziun e moviment. Denter ils 12 e 15 da settember ein passa 30 persunas separticipadas al pro-gram sportiv e divertent.

> PAGINA 5

Festival a l'ur da l'En

■ (anr/bcs) L'ultima fin d'eivna vaiva la «Neue Musik Rümli-ngen» organisà insembel cul Cen-ter cultural Nairs e cul Teater Cuoira ün projet cun musica, art ed installaziuns. La direcziun dal festival cul titel «A l'ur da l'En» d'eira in mans da Lydia Jeschke e da Daniel Ott. Lö da partenza es stat Lavin cun divers evenimaints ed ils partecipants sun lura cha-minats fin a Sur En d'Ardez. Sün lur viadi sun els sun gnüts in con-tact cun diversas fuormaziuns da musica e cun evenimaints a la riva da l'En. La saira ha lura gnü lö ün concert illa sala cumünala a Scuol.

> PAGINA 7

10038

Servetsch d'abunents e da distribuziun: tel. 0844 226 226 mail: abo@somedia.ch